

**ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО
СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ СТУДЕНТІВ ОЧНОЇ ТА ЗАОЧНОЇ
(ДИСТАНЦІЙНОЇ) ФОРМ НАВЧАННЯ**

Мета вищої освіти спрямована на підготовку фахівців, які здатні забезпечити перехід від індустріального до інформаційно-технологічного суспільства через новаторство у навчанні, вихованні та науково-методичній роботі, при цьому якість освіти є наріжним каменем універсальної підготовки випускника та його адаптованості до ринку праці, що базується на особистісній орієнтованості навчального процесу, його інформатизації, визначальній важливості освіти у забезпеченні сталого людського розвитку.

Система вищої освіти на даному періоді зазнає суттєвих змін, основні з яких відображені у законодавчих та нормативних документах МОН України і орієнтовані на європейську інтеграцію:

– підготовка висококваліфікованого фахівця здійснюється як наскрізна, послідовна, цілісна система: учень → студент → фахівець (бакалавр, магістр);

– реалізація стандартів освіти в їх змістовому й організаційному компонентах здійснюється на таких базових підходах: а) самостійність і творча активність того, хто навчається і хто навчає; б) удосконалення фахового рівня здійснюється протягом усього життя; в) зміст визначається через гуманістичність, фахову глибину і досконалість; г) основними методами є інноваційні технології;

– інтеграція освітньої діяльності спрямована на європейський і світовий інформаційний простір.

Тому основним змістом діяльності вищого навчального закладу повинно стати формування інноваційного освітньо-виховного середовища, яке б забезпечило реалізацію зазначених позицій. [1].

Проблема створення інформаційно-освітнього середовища для організації навчального процесу за інноваційними технологіями тісно пов'язана з актуальними завданнями, що поставлені перед вищою школою України в рамках Болонського процесу. Розробці проблем комп'ютеризації та інформатизації освіти присвячені роботи зарубіжних та вітчизняних вчених: В.Ю. Бикова, Р.С. Гуревича, Б.С. Гершунського, М.І. Жалдака, І.Г.Захарової, А.П. Ершова, А.А. Кузнецова, Е.К. Машбиця, С. Пейперта, І.В.Роберта та ін.

Однак повністю проблема створення інформаційно-освітнього середовища для навчання студентів очної та заочної (дистанційної) форм навчання ще не вирішена.

Розвиток інформатизації вищих навчальних закладів потребує комплексного розв'язання завдань, пов'язаних зі створенням інформаційно-телекомунікаційних мереж, інформаційних систем й інформаційних освітніх середовищ.

Серед основних проблем Гордійчук Г. Б. виокремлює такі: створення єдиного інформаційного простору вищих навчальних закладів із повною комп'ютеризацією всіх адміністративно-господарчих служб, бібліотек, навчальних підрозділів, підключення до всеукраїнських і міжнародних мереж; розробка інтегрованих автоматизованих систем управління структурними підрозділами вищого навчального закладу з можливістю планування, документування і контролю навчально-виховного процесу, надання довідкової інформації з усіх аспектів навчально-виховної та адміністративної діяльності; розробка спеціалізованих й універсальних навчально-методичних комплексів на базі інформаційних технологій, що забезпечують для студентів можливість самонавчання і самоконтролю; розробка і впровадження ефективної методики використання освітнього інформаційного середовища у вищих навчальних закладах[2].

Розв'язання цих проблем пов'язане з багатьма чинниками, насамперед такими, як:

- дороговизна сучасного технічного оснащення навчальних закладів, яке потребує значних економічних затрат;

- відсутність системи підготовки фахівців у галузі інформаційних технологій, які вміють працювати з інформаційно-комп'ютерними технологіями; володіють навичками організації зворотного зв'язку та здійснення мікрогрупового навчання з урахуванням психологічних і професійних особливостей студентів в інформаційно-освітньому середовищі; можуть виконувати функції адміністративного менеджера, модератора, методиста, дизайнера, тощо.

- немає адекватних освітніх середовищ навчальних закладів різних рівнів акредитації, навчальних програм і відповідних їм інформаційно-комунікаційних технологій і механізмів [2].

Інформаційно-освітнє середовище (ІОС) вищого навчального закладу можна розглядати, як ефективну освітню систему, яка дозволяє більш ефективно і якісно здійснювати виховну, інформаційну, методичну, комунікаційну, технічну, освітню, управлінську функції, реалізація яких дозволяє здійснювати диференціацію процесу навчання, підвищувати мотивацію студентів до самостійного отримання нової інформації та нових знань, забезпечує наочність представлення практично будь-якого матеріалу майбутніх фахівців: моделювати і досліджувати об'єкти, явища і процеси, які є предметом вивчення у вищому навчальному закладі. Формування єдиного інформаційного освітнього простору повинне систематично поповнюватися та обновлятися і не лише навчально-методичними матеріалами, а й модернізацією матеріальної бази інформатизації (придбання комп'ютерів, розробка програмного забезпечення, створення корпоративної мережі, підключення до мережі Інтернет, обладнання відповідних приміщень, тощо [3]).

В Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини протягом 3-х років проводиться експеримент по створенню

інформаційно-освітнього середовища та організацію навчально-пізнавальної діяльності студентів у ньому.

З метою виявлення ставлення студентів до впровадження інформаційно-комп'ютерних технологій у навчальний процес та ефективності підтримки очної та заочної (дистанційної) форм навчання через створене інформаційно-освітнє середовище, було проведено анкетування студентів усіх курсів університету. В анкетуванні брали участь 2 236 студентів, в тому числі 648 студентів заочної (дистанційної) форм навчання.

Результати анкетування представлені в табл. №1.

Табл. №1.

Використання навчально-методичних матеріалів у навчальному процесі

Форма навчання	Всього студентів	ІОС, Інтернет		Виключно ІОС		Змішані джерела	
		студентів	%	студентів	%	студентів	%
Денна	1564	1342	85,8	103	6,6	119	7,6
Інд. графік	24	8	33,3	13	51,2	3	12,5
Заочна	648	168	25,9	464	71,6	16	2,5

Аналіз отриманих результатів показав, що ресурсами створеного в Університеті інформаційно-освітнього середовища та матеріалами, розміщеними в мережі Інтернет, користуються 85,8% із анкетованих студентів денної форми навчання; виключно ресурсами інформаційно-освітнього середовища користуються 6,6 % студентів цієї ж форми навчання; змішаними ресурсами (на паперових носіях, матеріали ІОС, Інтернет – користуються 7,6% студентів денної форми навчання, причому співвідношення змінюється, в залежності від курсу. Так, студенти першого курсу, більше надають перевагу використанню навчального матеріалу на паперових носіях, останнього – електронним. Зовсім інше співвідношення використання навчально-методичних матеріалів серед студентів, які навчаються за індивідуальним графіком навчання: 33,3%: 51,2%: 12,5% відповідно. Таке співвідношення пояснюється тим, що працюючим студентам менше залишається часу для пошуку необхідної інформації в Інтернеті, а матеріалами на паперових носіях

вони «запасуються» при оформленні індивідуального плану.

Використання навчально-методичних матеріалів студентами-заочниками розподілилося таким чином: ресурсами створеного в Університеті інформаційно-освітнього середовища та матеріалами, розміщеними в мережі Інтернет, користуються 25,9% із анкетованих студентів; виключно ресурсами інформаційно-освітнього середовища користуються 71,6 % студентів; змішаними ресурсами (на паперових носіях, матеріали ІОС, Інтернет) – користуються 2,5% студентів. Як виявилось із опитування та бесід із студентами-заочниками, інформаційно-освітнє середовище є досить зручним, дає змогу в повній мірі підготуватися до поточного та підсумкового контролю та економить час для пошуку необхідної інформації в Інтернеті та на паперових носіях.

Разом з тим, від студентів поступили пропозиції залучати до наповнення інформаційно-освітнього середовища ресурсами, створеними самими студентами.

Проведене дослідження дозволило зробити **висновок:**

Створення на базі вищого навчального закладу науково-обґрунтованої системи дидактично та методично оформленого навчального матеріалу, доступного в інформаційно-освітньому середовищі для підтримки очної та заочної форм навчання, забезпечує оптимальні умови для організації навчально-пізнавальної діяльності студентів, сприяє розвитку творчих якостей особистості студента, формуванню критичного мислення, дозволяє здійснювати оперативний зв'язок зі студентами та контроль за їх самостійною роботою. Дане середовище створює передумови для розв'язання найбільш важливих питань якісної підготовки фахівця та його конкурентоспроможності у європейському освітньому співтоваристві, забезпечує рівний доступ до якісної освіти, дає змогу реалізувати завдання загальнодержавного рівня та задовольнити індивідуальні потреби і інтереси тих, хто прагне до знань.

Джерела та література:

1. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник / За ред.В.Г. Кременя. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384 с.
2. Гордійчук Г.Б. Підготовка педагогів в умовах використання інформаційного освітнього середовища вищого педагогічного навчального закладу. [Електронний ресурс] Режим доступу: file:///D:/!!USER!!/Downloads/Pipo_2012_37_23%20(1).pdf Дата звернення 24.09 2015 р.
3. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) та їх роль в освітньому процесі [Електронний ресурс] / С. Дишлева. Режим доступу : <http://osvita.ua/school/technol/6804>

Відомості про автора:

1. Стеценко Надія Миколаївна;
2. к.п.н, доцент
3. Уманський державний педагогічний університет імені Павла

Тичини

4. Кафедра інформаційно-комунікаційних технологій й та ІКТ
5. 0967603913
6. stecenkonm@gmail.com